

Inkluzivní předškolní vzdělávání

Nové postřehy a nástroje
Závěrečná souhrnná zpráva

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

INKLUZIVNÍ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Nové postřehy a nástroje
Závěrečná souhrnná zpráva

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura) je nezávislá a samosprávná organizace. Agentura je spolufinancována ministerstvy školství v jejich členských zemích a Evropskou komisí a je podporována Evropským parlamentem.

Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+

Podpora Evropské komise při přípravě této publikace nepředstavuje zaštitění obsahu, který reflektuje pouze stanoviska autorů, a Komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejím obsahem.

Názory vyjádřené jakoukoli osobou v rámci tohoto dokumentu nutně nereprezentují oficiální názory Agentury, jejích členských států ani Evropské komise.

Editoři: Mary Kyriazopoulou, Paul Bartolo, Eva Björck-Åkesson, Climent Giné a Flora Bellour

Výtahy z dokumentu jsou povoleny, pokud je jasně označen zdroj. Tato zpráva by měla být označována následujícím způsobem: Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2017. *Inkluzivní předškolní vzdělávání: Nové postřehy a nástroje – Závěrečná souhrnná zpráva.* (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné a F. Bellour, eds.). Odense, Dánsko

K dosažení lepší přístupnosti je tato zpráva k dispozici ve 25 jazycích a v přístupném elektronickém formátu na webové stránce Agentury: www.european-agency.org

Jedná se o překlad originálního anglického textu. V případě pochybností ohledně přesnosti informací v překladu si prosím ověřte originální anglický text.

ISBN: 978-87-7110-691-6 (elektronické)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Sekretariát
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

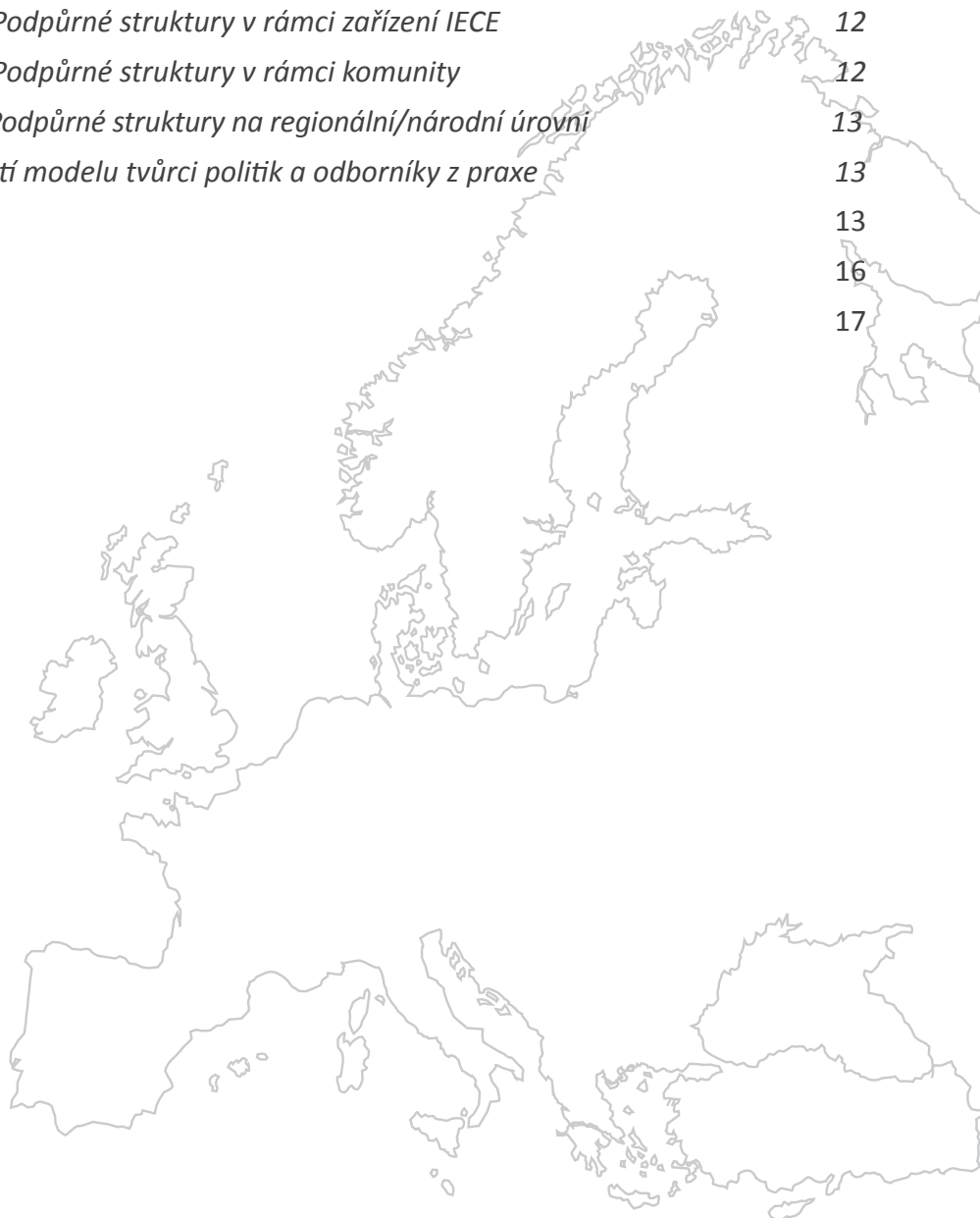
Kancelář v Bruselu
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

OBSAH

ÚVOD	5
ZÁKLADNÍ SOUVISLOSTI	6
ZÁVĚRY A PŘÍNOSY PROJEKTU V OBLASTI IECE	7
1. Umožnit všem dětem, aby někam patřily, zapojovaly se a učily se	7
2. Vývoj nástroje sebereflexe	8
3. Adaptace modelu ekosystému v oblasti IECE	9
<i>Dimenze č. 1: Výsledky</i>	12
<i>Dimenze č. 2: Procesy</i>	12
<i>Dimenze č. 3: Podpůrné struktury v rámci zařízení IECE</i>	12
<i>Dimenze č. 4: Podpůrné struktury v rámci komunity</i>	12
<i>Dimenze č. 5: Podpůrné struktury na regionální/národní úrovni</i>	13
<i>Společné využití modelu tvůrci politik a odborníky z praxe</i>	13
DOPORUČENÍ	13
VÝSTUPY PROJEKTU	16
LITERATURA	17

ÚVOD

Kvalita předškolního vzdělávání je pro tvůrce politik zásadní otázkou a pro mnoho mezinárodních a evropských organizací se v poslední době stala prioritou. Mezi tyto organizace patří mimo jiné Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF), Evropská komise, síť Eurydice a Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura). Nedávno zdůraznila Rada Evropské unie (2017) potřebu upřednostnit kvalitní předškolní vzdělávání a věnovat pozornost nerovnostem v celoživotním učení.

S ohledem na tyto mezinárodní otázky realizovala Agentura tříletý projekt (2015-2017) nazvaný Inkluzivní předškolní vzdělávání. Cílem tohoto projektu bylo identifikovat, analyzovat a následně podpořit hlavní rysy kvalitního inkluzivního předškolního vzdělávání (IECE)¹ pro všechny děti² od tří let do začátku základního vzdělávání. Nabídla se tak příležitost podrobně prozkoumat to, jak se z hlediska inkluze opatření v oblasti IECE po celé Evropě věnují zásadám týkajícím se kvality již dříve stanoveným Evropskou komisí (2014) a OECD (2015).

Projekt se opíral o příslušnou literaturu o výzkumu a politikách, o data z pozorování vzorových zařízení IECE³ v několika zemích, o popisy příkladů od odborníků z praxe z celé Evropy a dotazníky o národním vývoji v IECE ve všech členských zemích Agentury. Na projektu se podílelo šedesát čtyři odborníků ze zemí IECE z celé Evropy. Zúčastnili se sběru i analýzy dat, pozorování a diskuzí v průběhu osmi návštěv do různých zemí zaměřených na případové studie a dalších projektových setkání. Ta vedla k vypracování závěrečných postřehů a přínosů v oblasti IECE v rámci projektu.

Tato zpráva je shrnutím syntetické zprávy (Evropská agentura, 2017a), která prezentuje hlavní závěry projektu. Zaměřuje se na tři nové přínosy projektu k tvorbě politik, výzkumu a praxi v oblasti IECE. Jedná se o:

- zdůvodnění a důsledky přijetí inkluzivní vize a cílů jako hlavních norem politik a opatření v oblasti IECE,

---

¹ Tento dokument používá pojem „inkluzivní předškolní vzdělávání“ (IECE) v závěrech a doporučeních projektu, zatímco při odkazování na příslušnou literaturu používá pojmy „předškolní vzdělávání“ (ECE) nebo „předškolní vzdělávání a péče“ (ECEC).

² Pojem „všechny děti“ znamená každé dítě.

³ Zařízení IECE neboli mateřské školy označují zařízení pro vzdělávání dětí od tří let věku do zahájení základního vzdělávání v různých evropských zemích.

- vypracování nástroje sebereflexe a jeho používání odborníky z praxe ke zlepšení zařízení IECE,
- adaptace modelu ekosystému IECE na úrovni daného zařízení, komunity a státu.

Ve svém závěru tato zpráva obsahuje soubor doporučení zaměřených převážně na tvůrce politik. Jsou prezentována v rámci nového modelu ekosystému IECE.

ZÁKLADNÍ SOUVISLOSTI

Kvalita předškolního vzdělávání (ECE) je pro tvůrce politik zásadní otázkou. Stále větší počet evropských a mezinárodních studií ukazuje, že pozitivní přínosy ECE přímo souvisí s „kvalitou“ a závisí na ní. Evropská komise (2014) stanovila a přezkoumala pět klíčových opatření, která zlepšila kvalitu a přístup k ECE. Jedná se o:

- přístup ke kvalitnímu ECE pro všechny děti,
- kvalitu pracovníků,
- kvalitní osnovy/obsah,
- hodnocení a monitoring,
- správu a financování.

Tento projekt Agentury přinesl nové postřehy ohledně IECE především díky spojení zkušeností a odborných znalostí svých členů napříč celou Evropou. Zároveň projekt těžil z nové kreativní kombinace tří teoretických rámců, které se dříve používaly k popisu poskytování kvalitního ECE pouze samostatně:

- **Rámec inkluze:** Jedná se o základní prvek zajištění kvality pro Agenturu a její členské země, které se snaží:

...zajistit, aby se studujícím všech věkových skupin dostalo smysluplných a kvalitních vzdělávacích příležitostí v rámci místní komunity po boku přátel a vrstevníků (Evropská agentura, 2015, str. 1).

- **Rámec struktura-proces-výsledek:** **Struktura** se zaměřuje na právní rámec a národní, regionální a místní podmínky, které ovlivňují kvalitu zkušeností dětí se zařízeními ECE. **Proces** představuje interakce mezi dětmi, pracovníky a vrstevníky a fyzickým

prostředím zařízení ECE. **Výsledek** odráží dopad struktur a procesů na blahobyt, zapojení a učení dětí (Evropská komise, 2014; OECD, 2015).

- **Model ekologických systémů:** Tento model bere v úvahu vyvíjející se komplexní vlivy na děti vyplývající z jejich interakcí a vzájemných vztahů se všemi okolními systémy ve škole/doma, v komunitě a v kraji/zemi - tzv. mikrosystémy, mezosystémy, exosystémy a makrosystémy - v nichž fungují a vyrůstají (Bronfenbrenner a Morris, 2006).

Každý z nich byl použit samostatně za účelem zlepšení kvality ECE v oblasti politiky, výzkumu a praxe. V tomto projektu však byly začleněny do modelu ekosystému, který je jedním z nových postřehů a nástrojů vytvořených v rámci tohoto projektu.

ZÁVĚRY A PŘÍNOSY PROJEKTU V OBLASTI IECE

Analýza a diskuze se zapojením všech dat projektu měly ve výsledku tři nové přínosy v oblasti tvorby politik, výzkumu a praxe v IECE.

1. Umožnit všem dětem, aby někam patřily, zapojovaly se a učily se

---

Analýza dat projektu zásadním způsobem naznačuje, že z hlediska inkluze je nejdůležitějším výsledkem opatření zaměřených na zajištění kvality umožnění všem dětem, aby se aktivně účastnily IECE. Tímto se všem dětem, včetně těch, které jsou náchylné k exkluzi, dostává stejného ocenění, podpory a mohou postupovat společně se svými vrstevníky.

Prvním zřejmým požadavkem na zajištění účasti je přítomnost v příslušném zařízení během každodenních sociálních a učebních aktivit. Na to mají obrovský vliv národní a regionální zákonná ustanovení pro zajištění dostupného IECE. Mezi ně patří právo na cenově dostupná zařízení IECE a jejich kapacita. V rámci projektu bylo zjištěno, že univerzální docházka je možná pouze tehdy, když místní zařízení aktivně komunikuje se všemi rodiči v komunitě. Navíc zařízení IECE zajišťují, aby každé dítě do zařízení nejen chodilo, ale aby se také aktivně zapojovalo do sociálních a učebních aktivit, a to dle potřeby s příslušnou podporou.

Z hlediska inkluze je každé dítě jedinečné. Je zásadní se věnovat pokroku každého dítěte, a ne se pouze zaměřovat na splnění národních standardů kompetence. Díky tomu jsou

všechny děti bez ohledu na úroveň jejich úspěchů rovnocenně oceňovány jako aktivní účastníci a žáci se svojí vrstevnickou skupinou a dostává se jim podpory, kterou potřebují k dosažení pokroku. Vzorové zařízení IECE se o to výslovně pokoušelo tak, že nejdříve uvítalo a ocenilo každé dítě v kreativním a podpůrném studentském společenství, kam každý patří a navazuje pozitivní vztahy se zaměstnanci i vrstevníky. V této vřelé atmosféře jsou děti podněcovány k tomu a je jim umožněno, aby:

- uplatňovaly své silné stránky,
- činily rozhodnutí, zejména během hry,
- procvičovaly svojí zvědavost a samostatnost,
- vyjadřovaly zájmy a cíle, a podle toho se zapojovaly do řešení problémů,
- byly motivované a zapojovaly se do smysluplných aktivit společně a v interakci se svojí vrstevnickou skupinou.

2. Vývoj nástroje sebereflexe

Druhým výstupem projektu je vývoj nástroje sebereflexe. Projektový tým dal dohromady inspiraci ze stávajících nástrojů, které se zaměřují na vzdělávací prostředí ECE (viz reference v Evropské agentuře, 2017b), v rámci snahy projektu o popsání hlavních charakteristik kvalitního IECE pro všechny děti.

Tento nástroj sebereflexe se zaměřuje na mateřskou školu jako na místo účasti a učení. Věnuje pozornost procesním a strukturálním faktorům v daném zařízení, které mají vliv na zkušenosti dětí. Tento nástroj se věnuje osmi aspektům:

1. Celková vlídná atmosféra
2. Inkluzivní sociální prostředí
3. Přístup zaměřený na dítě
4. Fyzické prostředí přátelské pro děti
5. Materiály pro všechny děti
6. Příležitosti komunikace pro všechny
7. Inkluzivní prostředí pro výuku a učení
8. Prostor přátelské pro rodinu.

Ke každému aspektu se vztahuje sada otázek. Jejich cílem je podpořit reflexi odborníků z praxe. Jejich součástí je také prostor na poznamenání silných a slabých stránek v inkluzivitě dané služby a na stanovení cílů pro zlepšování.

Nástroj sebereflexe lze použít pro několik účelů. Tyto zahrnují:

- poskytování obrazu stavu inkluzivitu v daném zařízení;
- jako základ pro diskusi zúčastněných stran o inkluzi;
- určení a popsání problémových oblastí, stanovení cílů pro zlepšování a naplánování intervencí za účelem zajištění inkluze;
- zhodnocení různých způsobů, jak pracovat inkluzivně,
- vypracování indikátorů inkluze v národních standardech pro kvalitní IECE.

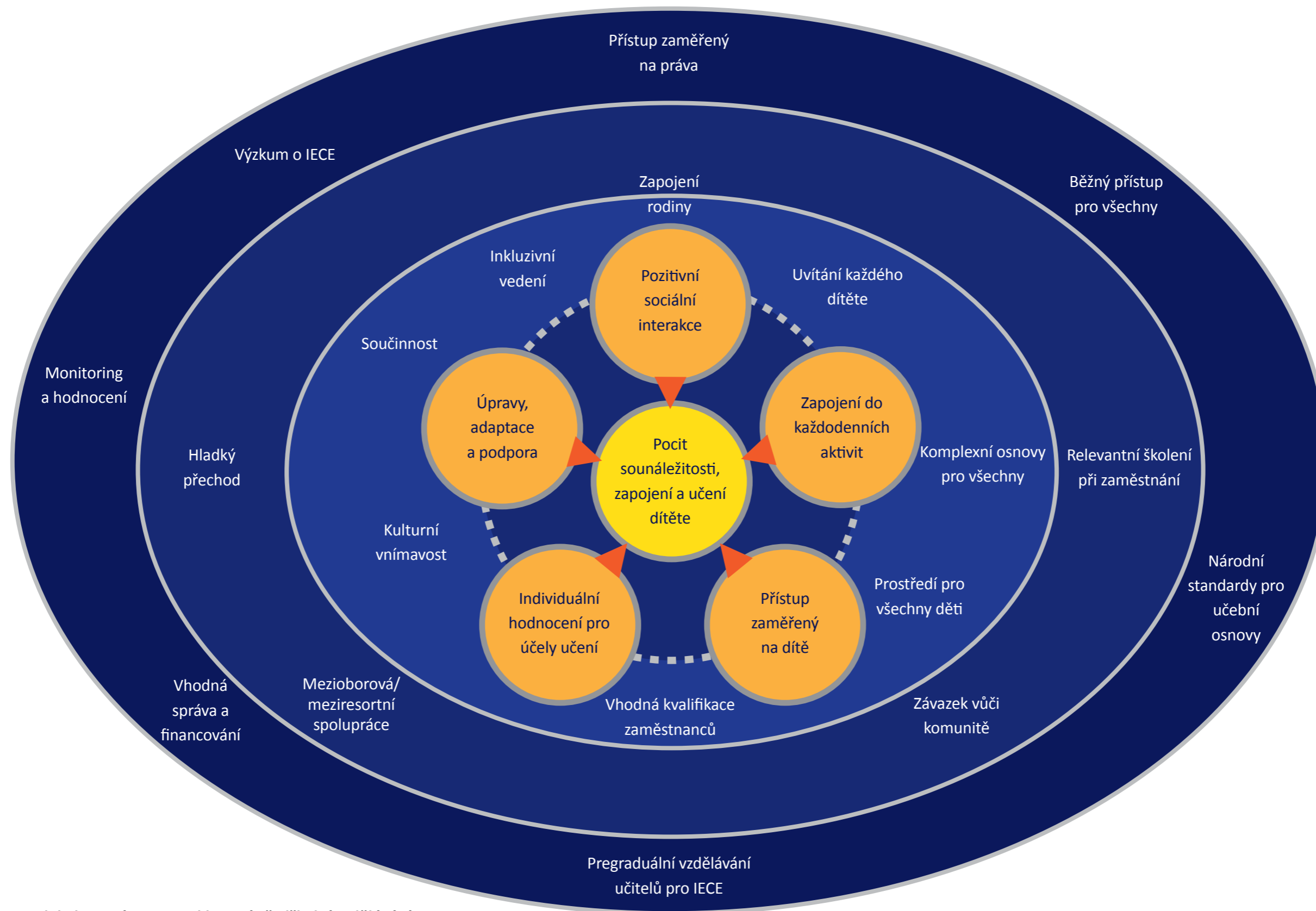
V průběhu osmi návštěv ve vzorových zařízeních IECE v různých zemích byla posouzena relevantnost, vhodnost a užitečnost těchto otázek. Byly také zhodnoceny prostřednictvím skupinových diskuzí (tzv. focus group) a kognitivního dotazování s odborníky z praxe, rodiči, studenty zapojenými do výuky a akademickými pracovníky zapojenými do vzdělávání učitelů ve třech dalších zemích. Výsledky naznačují, že by se mohlo jednat o užitečný nástroj na zlepšování inkluzivitu v zařízeních IECE pro odborníky z mateřských škol po celé Evropě i mimo ni.

3. Adaptace modelu ekosystému v oblasti IECE

Třetím přínosem projektu je vypracování modelu ekosystému v oblasti IECE. Poslouží jako rámec pro plánování, zlepšování, monitoring a hodnocení kvality IECE na místní, regionální a národní úrovni (viz obrázek č. 1).

Tento model spojuje všechny důležité problémy v oblasti IECE, které vychází z dat získaných v různých vzorových zařízeních IECE. Ne každé zařízení však stejně zdůrazňovalo či prokázalo přítomnost každého problému. Z tohoto důvodu platí to, co je doporučeno i pro nástroj sebereflexe, tedy, že model je nejlepší používat jako rámec. Pomocí tohoto rámce mohou tvůrci politik a odborníci z praxe zvážit své prioritní potřeby a cíle spadající do komplexního pohledu modelu na příslušné problémy za účelem zajištění kvalitního IECE.

Obrázek č. 1. Model ekosystému pro inkluzivní předškolní vzdělávání

Obrázek č. 1 znázorňuje výsledky, procesy a struktury kvalitního IECE v modelu ekosystému rozčleněného do pěti dimenzí:

Dimenze č. 1: Výsledky

Střed modelu obsahuje tři hlavní **výsledky** IECE, konkrétně „pocit sounáležitosti, zapojení a učení dítěte“.

Dimenze č. 2: Procesy

Přímo kolem výsledků se nachází pět hlavních **procesů**, do nichž se dítě přímo zapojuje v zařízení IECE, od pozitivní sociální interakce po aktivní účast na učení a společenských aktivitách s umožněním podpory dle potřeby.

Dimenze č. 3: Podpůrné struktury v rámci zařízení IECE

Tyto hlavní procesy jsou zase podporovány **strukturami v rámci fyzického, sociálního, kulturního a vzdělávacího prostředí zařízení**. Mezi ně patří struktury, které umožňují, aby se každému dítěti dostávalo ocenění, přístupného a komplexního prostředí k učení a inkluzivního vedení a součinnosti.

Dimenze č. 4: Podpůrné struktury v rámci komunity

Kromě toho ovlivňují inkluzivní procesy, které dítě zažívá, také vzdálenější **strukturální faktory doma i v komunitě** v okolí zařízení IECE. Mezi ně patří součinnost s rodinami a podpůrnými službami a postupy pro hladký přechod do zařízení IECE a poté z něj.

Dimenze č. 5: Podpůrné struktury na regionální/národní úrovni

A konečně, vnější vrstva modelu znázorňuje **strukturální faktory působící na regionální/národní úrovni**, které také ovlivňují to, co se v zařízení děje. Patří mezi ně národní politiky zaměřené na práva, systémy hodnocení, dobrá správa a relevantní politiky výzkumu.

Společné využití modelu tvůrci politik a odborníky z praxe

Tento model může podpořit součinnost mezi tvůrci politik a odborníky z praxe při vývoji a podpoře kvalitních struktur a procesů na všech úrovních, jejichž cílem je umožnit všem dětem aktivní účast na IECE.

Model ekosystému objasňuje přesah místní a regionální/národní odpovědnosti. Tvůrci politik na regionální/státní úrovni jsou například zodpovědní především za přístup k legislativě a financování zaměřený na práva, který dává všem dětem právo běžného přístupu (vnější kruh). Aby se však všechny děti opravdu mohly připojit ke svým vrstevníkům v běžných zařízeních, musí zaměstnanci zařízení vítat všechny děti a jejich rodiny a vyvíjet nezbytné úsilí k zajištění toho, aby dané zařízení mohly aktivně a smysluplně využívat všechny děti z dané lokality (vnitřní kruh).

Stejně tak musí tvůrci politik na národní úrovni zajistit, aby existovaly programy pregraduálního vzdělávání učitelů pro IECE (vnější kruh). Místní zařízení je však zodpovědné za zajištění, aby byli jeho zaměstnanci plně vyškolenými učiteli (na co nejvyšší úrovni) a aby měli neustále příležitost absolvovat aktualizáční studium a uspokojit tak různorodé potřeby všech dětí, které zařízení navštěvují (vnitřní kruh).

DOPORUČENÍ

Cílem tohoto projektu bylo identifikovat, analyzovat a následně podpořit hlavní rysy kvalitního IECE pro všechny děti od tří let do začátku základního vzdělávání. Projekt vychází se stávajícího chápání IECE a ve svých doporučeních přispívá novými postřehy.

Doporučení projektu jsou uspořádána podle modelu ekosystému. Jsou určena zejména tvůrcům politik a věnují se tomu, jak mohou podpořit odborníky z praxe, aby bylo zajištěno kvalitní IECE.

Aby zajistili, že aktivní účast a učení dětí v IECE se stane hlavním cílem opatření v oblasti IECE, tvůrci politik by měli:

1. podporovat místní poskytovatele IECE při proaktivní komunikaci s dětmi a rodinami a naslouchání jejich názorům;
2. vytvářet pro zařízení IECE podmínky, které zajistí nejen docházku dětí, ale také jejich zapojení.

Aby zajistili, že aktivní účast a učení dětí v IECE se stane hlavním cílem a procesem opatření v oblasti IECE, tvůrci politik by měli:

3. zajistit, aby hlavním cílem a standardem komplexních národních osnov bylo umožnit všem dětem, aby někam patřily, zapojovaly se a učily se, a to samostatně i se svými vrstevníky;
4. zajistit, aby hodnocení dětí bralo v úvahu také úroveň účasti dítěte na učebních a sociálních aktivitách a sociální interakce s dospělými a vrstevníky, stejně jako případnou podporu, která je nezbytná k zajištění toho, aby k této účasti a interakci docházelo.

Aby zajistili, že zařízení IECE mají kapacitu na uvítání a zapojení všech dětí, tvůrci politik by měli:

5. zajistit, aby učitelům a podpůrným pracovníkům umožňovalo jejich pregraduální a průběžné vzdělávání nabýt kompetence nezbytné k uvítání a zapojení všech dětí do každodenních aktivit IECE;
6. zajistit, aby byly odborníci z praxe připraveni porozumět kulturnímu zázemí dětí a rodin jako faktoru umožnění jejich aktivní účasti na IECE;
7. vytvořit pro vedoucí pracovníky zařízení IECE podmínky vhodné k přijetí inkluzivního přístupu, mít kompetence pro vytvoření vřelé a starostlivé atmosféry a umožnění společné odpovědnosti ve prospěch zapojení každého dítěte;
8. upřednostnit vypracování a používání nástrojů ke zlepšení inkluzivity fyzického a sociálního prostředí IECE, přičemž příkladem může být nástroj sebereflexe.

Aby zajistili, že zařízení IECE mají kapacitu na uspokojení dalších potřeb všech dětí, tvůrci politik by měli:

9. zajistit, aby místní komunita poskytovala odborné znalosti a zdroje nutné k zajištění toho, aby každé dítě mohlo navštěvovat zařízení, být součástí skupiny svých vrstevníků a aktivně se účastnit učebních a sociálních aktivit;

10. podporovat součinnost mezi všemi odvětvími a disciplínami společně s odborníky z praxe, rodinami a místními komunitami, zlepšovat kvalitu pocitu sounáležitosti, zapojení a učení všech dětí.

Aby se zajišťování kvality opravdu zaměřovalo na zajištění kvalitní služby dětem v IECE, tvůrci politik by měli:

11. zajistit, že sběr statistických informací bere v úvahu počet dětí, jimž je upřeno právo na kvalitní IECE, a druh překážek, které jim v přístupu brání;

12. zajistit, aby hodnocení služeb bralo v úvahu to, jak dalece mají všechny děti příležitost k aktivní účasti, samostatnému, samostatně vymyšlenému a společenskému hraní a dalším aktivitám;

13. zajistit rozvoj indikátorů kvality *inkluze* v oblasti předškolního vzdělávání mimo jiné pomocí modelu ekosystému a nástroje sebereflexe projektu IECE.

Aby zajistili, že tvorba politik má vliv na kvalitu IECE, měli by tvůrci politik v různých odvětvích a na různých místních, regionálních a národních úrovních:

14. spolupracovat mezi sebou a s poskytovateli služeb, aby byla zajištěna kvalita a inkluzivita v oblasti IECE díky společnému porozumění otázkám kvality inkluzivity, přičemž příkladem může být model ekosystému IECE.

VÝSTUPY PROJEKTU

Tato zpráva se zaměřuje na nové přínosy projektu v oblasti politik, praxe a výzkumu o IECE. Jedná se o konečné výsledky tříletého celoevropského procesu, který zahrnoval tyto aktivity a výstupy:

- přehled literatury a politik, který zajišťuje koncepční rámec projektu a zahrnuje přehled mezinárodní a evropské odborné literatury a článků o politikách v oblasti IECE (Evropská agentura, 2017c);
- shromáždění a kvalitativní analýza 32 příkladů zařízení IECE z 28 členských států Agentury (Evropská agentura, 2016);
- podrobné individuální návštěvy vzorových zařízení IECE v osmi různých zemích;
- odpovědi na dotazníky z jednotlivých zemí nabízející informace o politikách a praxi v IECE pro všechny děti na národní úrovni v členských zemích Agentury;
- nástroj sebereflexe pro zlepšování zařízení IECE: byl sestaven prostřednictvím účasti zúčastněných stran na každé z osmi návštěv vzorových zařízení IECE a prostřednictvím

dodatečných ekologických validačních studií ve třech různých zemích. Je k dispozici v 25 jazycích. (Evropská agentura, 2017b);

- syntetická zpráva, *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Inkluzivní předškolní vzdělávání: Nové postřehy a nástroje – Přínosy evropské studie]* (Evropská agentura, 2017a), jejímž shrnutím je tato zpráva.

Všechny tyto výstupy projektu jsou k dispozici na webu projektu IECE:

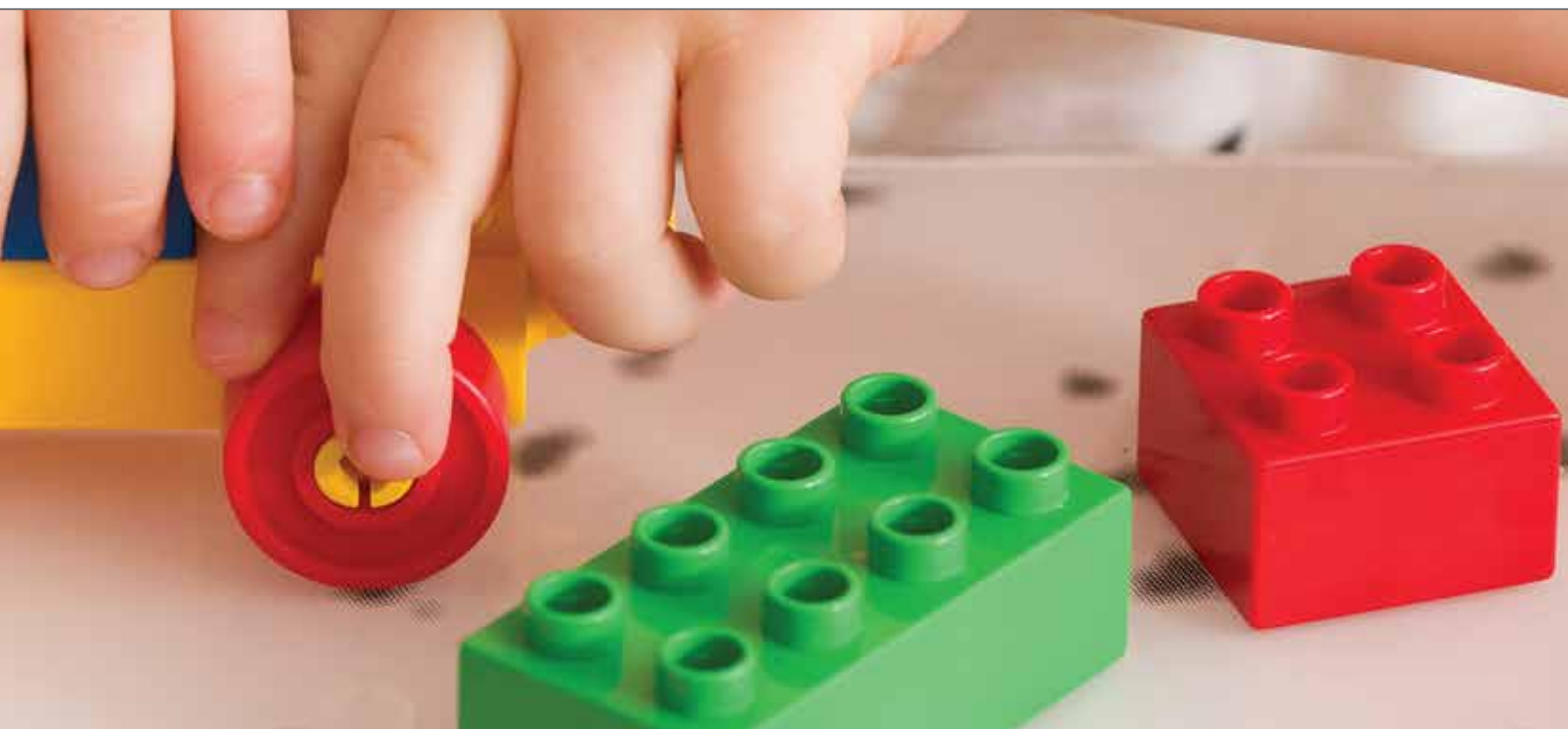
www.european-agency.org/agency-projects/inclusive-early-childhood-education

LITERATURA

Bronfenbrenner, U. a Morris, P. A., 2006. „The Bioecological Model of Human Development“ [Bioekologický model lidského vývoje], W. Damon a R. M. Lerner (eds.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 1: Theoretical models of human development [Příručka dětské psychologie, svazek 1: Teoretické modely lidského vývoje]* (6. vydání). New York: Wiley

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2015. *Stanovisko Agentury k inkluzivním vzdělávacím systémům*. Odense, Dánsko. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Poslední přístup: listopad 2016)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2016. *Inclusive Early Childhood Education: An analysis of 32 European examples [Inkluzivní předškolní vzdělávání: Analýza 32 evropských vzorů]*. (P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné a M. Kyriazopoulou, eds.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-analysis-of-32-european-examples (Poslední přístup: červen 2017)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2017a. *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Inkluzivní předškolní vzdělávání: Nové postřehy a nástroje – Přínosy evropské studie]*. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné a F. Bellour, eds.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-new-insights-and-tools (Poslední přístup: prosinec 2017)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2017b. *Nástroj sebereflexe v prostředí inkluzivního předškolního vzdělávání*. (E. Björck-Åkesson, M. Kyriazopoulou, C. Giné a P. Bartolo, eds.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-early-childhood-education-environment-self-reflection-tool (Poslední přístup: srpen 2017)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2017c. *Inclusive Early Childhood Education: Literature Review [Inkluzivní předškolní vzdělávání: Přehled literatury]*. (F. Bellour, P. Bartolo a M. Kyriazopoulou, eds.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/publications/reviews/iece-literature-review (Poslední přístup: prosinec 2017)

Evropská komise, 2014. *Návrh klíčových zásad rámce pro kvalitu vzdělávání a péče v raném věku*. Zpráva pracovní skupiny pro vzdělávání a péči v raném věku pod záštitou Evropské komise. ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf (Poslední přístup: duben 2017)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, 2015. *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care [Silný začátek IV: Monitoring kvality předškolního vzdělávání a péče]*. Paříž: OECD Publishing. www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm (Poslední přístup: listopad 2016)

Rada Evropské unie, 2017. *Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v rámci Rady o začleňování v rámci rozmanitosti v zájmu dosažení vysoce kvalitního vzdělávání pro všechny*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.CES (Poslední přístup: červen 2017)

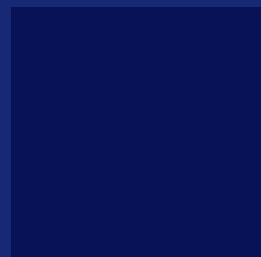

Sekretariát:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelář v Bruselu:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org